

# VOORWOORD

Rokkeveen is de wijk die van alle andere Zoetermeerse wijken het meest op zichzelf staat. Er wordt wel eens gesproken van apart dorp aan de andere kant van de snelweg. Toch denken de meeste Rokkeveeners hier anders over. De Mandelabrug en de Stationsstraat maken de afstand naar het centrum van Zoetermeer klein, op de fiets ben je er zo.

Een architectuurwandeling door Rokkeveen is extra interessant omdat deze wijk niet in één stijl is gebouwd. Juist om nog iets toe te voegen aan wat er al was in Zoetermeer werden er verschillende architectuurstijlen toegepast.

Daarnaast zijn er de watertoren en de oude bebouwing in de Stationsstraat en de Rokkeveenseweg Zuid die u doen herinneren aan de oorsprong van de gemeente Zoetermeer.

De groenaanleg kreeg in deze wijk een extra impuls door de Floriade. Deze tienjaarlijkse internationale tuinbouwtentoonstelling vond plaats in 1992 op de plek van de Houtenbuurt in Rokkeveen-west. Het befaamde ganzevoetplan ziet u nog duidelijk terug op de kaart, en niet alleen op deze plek in Rokkeveen. Het is een motief uit de Franse barokke tuinkunst. Het terrein van de Floriade had de vorm van een wat afgeronde driehoek met drie lange assen die op één centraal plein samenkwamen, de hiel van de 'patte d'oié'. Deze vorm kunt u ook terugvinden in het Burgemeester Hoekstrapark en bijvoorbeeld het Natuursteenwijkje. Zo is een lappendeken van polders en dijken op de kaart veranderd in een samenspel van geometrische vormen en rechte lijnen. Rokkeveens groen vindt u met name langs singels en lanen én in de fraaie stadsparken.

Gaat u mee Rokkeveen?

Frans Muijzers, wethouder wonen en architectuur



## ROKKEVEEN

### Rijk aan historie

Net als de andere Zoetermeerse wijken is de grond in Rokkeveen ontstaan door het afgraven van veen en vervolgens het ontginnen van de hierdoor ontstane natte gebieden. Rokkeveen werd gebouwd op vette zeeklei in de polder. 'Ruckeveene' het veenland van Rutger werd al genoemd in 1295. Overigens toen de naam gegeven werd aan deze nieuwe wijk ten zuiden van het spoor en de A12, was Rokkeveen niet meer dan een vlek van boerderijen gelegen aan de Rokkeveenseweg. Deze oude ontginningsweg ligt in het verlengde van de Zegwaardseweg tot aan de voormalige Landscheiding, nu winkelcentrum de Vlieger in Rokkeveen-oost. De Landscheiding was een belangrijke dijk die de grens vormde tussen de verschillende waterschappen Delfland, Rijnland en Schieland, die ieder hun eigen waterstanden aanhielden. Deze verschillende waterhuishoudingen moesten strikt gescheiden blijven. Hieromheen werd vanaf de twaalfde eeuw een stelsel van aanéénsluitende dijken aangelegd: de Landscheiding. Kijkt u nu op de kaart van Rokkeveen, dan ziet u een wijk met symmetrie, driehoeken, vierkanten, cirkels en rechte lijnen. Opvallend is hierdoor de Stationsstraat die een onregelmatiger verloop laat zien door haar organische ontstaansgeschiedenis.

### Rijk aan bedrijvigheid

De Stationsstraat die in vier delen bekend is onder de namen 1e, 2e, 3e en 4e Stationsstraat vormt nu vanaf de 2e Stationsstraat de scheiding tussen Rokkeveen-oost en Rokkeveen-west. Dit klopt niet voor de Natuur- en Edelsteenbuurten, Rokkeveen-zuid. Dit deel wordt ontsloten door de Edelsteensingel en hoort bij Rokkeveen-west, wijknummer 19. Rokkeveen-oost, wijknummer 18 met het Burgemeester Hoekstrapark wordt ontsloten door de Tintlaan en de Pastellaan. De grotere verbindingswegen voor de auto van en naar Rokkeveen zijn de Afrikaweg, de Zuidweg en de Oostweg. Voor fietsers en voetgangers zijn er de oude wegen, de Rokkeveenseweg en de Stationsstraat voor Oost én de nieuwere verbindingen zoals de Nelson Mandelabrug en de nieuwe voetgangers- en fietsbrug ter hoogte van de koepeltjeswoningen in Meerzicht voor West. Twee treinstations en busverbindingen maken Rokkeveen voor iedereen bereikbaar. De bijzondere kantoren en meerdere bedrijfssterreinen maken Rokkeveen economisch aantrekkelijk en geven de uitbreiding van Zoetermeer aan de andere kant van de snelweg de allure van een grote stad.

### Rijk aan bouwstijlen

Niet meer verdwalen, wél veel verschillende architectuurverhalen, lijkt het credo van de stedenbouwkundigen die zich bogen over de nieuwe wijk Rokkeveen. Ton Hinse en Frans Marks die vanaf 1981 hun plannen hebben mogen uitwerken, waren geïnspireerd door de 'objectivering van de stedenbouw'. Het was een reactie op de kleinschalige stedenbouw die zich tot dan toe bediende van boomstructuren in het wegennet die doodlopen in de woonerven. Geen verdwaalwijk meer, zoals Seghwaert, maar duidelijke vormen met rechte groene lanen en singels. Er werd gewerkt met geometrische vormen en symmetrie. De stedenbouwkundigen zagen Zoetermeer als een openluchtmuseum voor architectuur en wilden met deze nieuwe wijk bewust een visie toevoegen aan de stad. In 1986 werd een definitieve plankaart vastgesteld. In het centrum van dit ontwerp de watertoren. Hieromheen cirkelen de verschillende wijkdelen in de diverse geometrische vormen. Door de vastlegging van strakke hoofdlijnen die flexibel werden ingevuld met zeer van elkaar in architectuur verschillende buurten is Rokkeveen stedenbouwkundig gezien geslaagd en rijk aan allerlei architectonische (neo-)stijlen.

### Rijk aan groen

Aan de wieg van Rokkeveen-west stond de Floriade. Het gebied werd zo ontworpen, dat na de wereldtuinbouwtentoonstelling op het terrein een woonwijk zou ontstaan. Rokkeveen-oost werd hierdoor een stuk eerder ontwikkeld en opgeleverd dan Rokkeveen-west. De erfenis van de Floriade is een rijke. Het groen is mede hierdoor in de hele wijk tot kunstvorm verheven. De Poldertuinen met stadsboerderij De Balij, het Florapark met de rozentuin, de Floraplas met de boomeilandjes, het schegvormige Burgemeester Hoekstrapark met haar barokke zichtassen en het Hertencamp met haar vele soorten bomen en struiken en vaste bloeiers. Het groen is in de gehele wijk Rokkeveen als één geheel ontworpen en is geconcentreerd langs de lanen en de singels. In de parken en bij de scholen is het aanwezig in de vorm van grasveldjes. Doelbewust makkelijk en goed te onderhouden en doelbewust met een grote diversiteit aan soorten die karakter geven aan de betreffende wijkdelen. De landschapontwerper van de gemeente Zoetermeer Leon Borlee ontwierp een kaart met een bomenpalet van Rokkeveen. Bomen die zijn geselecteerd bij de verschillende bouwstijlen van de wijk! Behalve al dit stadse groen, grenst Rokkeveen aan de westzijde aan weiland, aan glasruwbouw én aan een nieuw bosgebied van Staatsbosbeheer, het Balijbos.



## Route Rokkeveen-oost

### Deze wandeling is bijzonder vanwege:

- Cultureelhistorische waarden
- Hertencamp

Lengte:	+/- 7 km
Beginpunt:	NS Station Zoetermeer Oost
Eindpunt:	NS Station Zoetermeer Oost

### Achtergrond informatie wandeltocht

- 1 De Stationsstraat wordt genoemd als een van de fraaiste historische straten van Zoetermeer. In de loop van de tijd veranderde de naam van de weg van Kapellelaan (naar de kapel die tot 1610 aan het eind van de laan stond), in Molenweg naar de korenmolen die al vanaf de veertiende eeuw in de straat stond. Na de aanleg van de huidige Molenstraat in 1929 werd de Molenweg veranderd in Stationsstraat naar het station uit 1868 halverwege de straat. Tot 1900 stond aan de Stationsstraat, behalve enkele boerderijen, nauwelijks bebouwing. Na de bouw van Nutricia in 1896, (zuivelfabriek waar zuigelingenmelk uit koemelk werd en wordt gemaakt) kwam er wat meer bebouwing, zoals een stationskoffiehuus (nr. 170/170a) in 1907 en wat blokjes arbeiderswoningen. Omstreeks 1920 kwam de straat in trek bij de notabelen en gegoede middenstand van Zoetermeer en Zegwaard. Er verrees tientallen vrijstaande huizen of twee-onder-een-kap. Deze woningen bepalen tot op heden het chique karakter van de Stationsstraat die door de vele onderbrekingen in vier delen op de kaart benoemd wordt; 1e t/m 4e Stationsstraat.
- 2 Ceciliagang 2 t/m 20 door Studio Design & Build uit 1993. Deze tien patiowoningen in zandkleurige baksteen zijn door de opvallende piramidevormige grijze puntjes op het verder platte dak zeer verrassend. Het resultaat is modern en knus: een Rokkeveens hofje. De geschakelde herenhuizen aan de Tintlaan zijn in 1990 ontwikkeld door Groosman Partners. Ze zijn in een traditioneel Hollandse baksteenstijl gebouwd. Ze bezitten alle een eigen zadeldak en dus een eigen punt. Afwisselend hebben de huizen op de eerste verdieping een ronde erker of een balkon.
- 3 U bevindt zich nu in het grote vierkant op de plattegrond van Rokkeveen-oost dat is ontworpen naar het idee van grote 'grid' steden als New-York en Barcelona. Het is een afgeleide hiervan, een kleine speelse variant. Het blok is verdeeld in negen kleinere blokken, het raster of het 'grid'. Alle negen vierkanten hebben qua bebouwing een eigen karakter. Het geheel is strak en modernistisch uitgevoerd in voornamelijk lichte steensoorten en met veel platte daken. Dit is het gevolg van de zogenaamde 'tweede moderniteit' in de architectuur. Begin jaren tachtig werd het vroege modernisme uit de

jaren twintig en dertig herontdekt. Architecten lieten zich massaal opnieuw inspireren door architecten die toen kubistisch, rationalistisch en functionalistisch bouwden: Le Corbusier, Gerrit Rietveld, J.J.P. Oud en Mies van der Rohe. Hoewel deze woonwijk op de kaart heel symmetrisch is opgezet, ervaart u een afwisselend geheel. Dit komt door de variatie in woningen en de richtingen van de straten. Deze werden mede bepaald door oude kavelrichtingen van de polders en oude straten zoals de Rokkeveenseweg Zuid die zijn meegenomen in het ontwerp. De lage langgerekte flat grenzend aan het Hertencamp is een mooi voorbeeld van wit rationalisme. De 95 woningen aan het Donkergroen zijn in 1990 gerealiseerd door architect Dick Peek BNA.



- 4 Rokkeveenseweg Zuid 166, boerderij Ouderzorg uit 1925, gebouwd door Jan van Os bevindt zich in zeer authentieke staat en is een gemeentelijk monument. Het brede woonhuis is gedekt met een zogenaamde mansardekap (geknikt). Het uitstekende metselwerk met de lisenen (verticale banden) in de gevels van de schuur en de sierknop op het dak, de piron, zijn kenmerkende decoraties voor die tijd.
- 5 Even stilstaan bij de zichtlijnen die de Paletsingel voor u in petto heeft. Vooral naar rechts met centraal een 'Italiaans' neo-renaissance woon-werktorentje aan de Blauwroodlaan (in 1997 gebouwd door Abken BV) biedt deze plek een mooi zicht. Het groen van de waterkanten en van de bomen werkt hier beslist ruimtelijk.



- 6 Hier heeft u zicht op het Bouwhuis aan de Zilverstraat dat door Klunder Architecten Rotterdam met als projectarchitect Berend Sybesma vanaf 2005 werd gebouwd. Het markante gebouw is nog jong en toch al zeer geliefd en bekend bij veel Zoetermeerders. Het kantoor weerspiegelt de kennis en kunde in de bouw. De gebruiker van dit gebouw is dan ook Bouwend Nederland, de belangenbehartiger van zo'n vijfduizend bouwbedrijven in Nederland. De opvallende verschijning langs de A12 heeft een high-tech uitstraling door het gebruik van glas en witte keramische tegels en door het in het zicht laten van de draagconstructie, de stalen vakwerkliggers. Het meest karakteristiek is de ver uitkragende bovenste verdieping. Daar, hoog in de lucht zijn zeer aardse elementen aanwezig, zoals bomen op het dakterras.

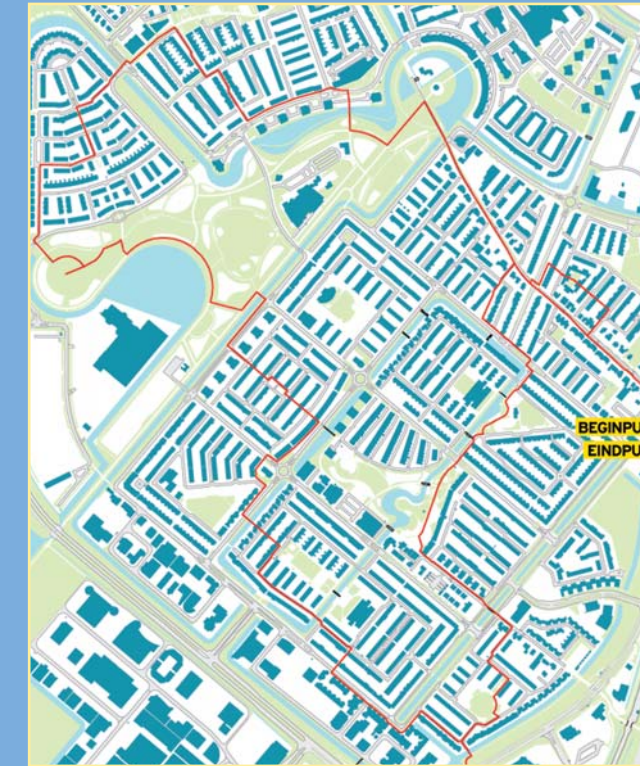


- 7 Deze witte zuilenrij onder de even zo witte kroonlijst is de post-modernistische uiting van Carel Weeber uit 1989. Het heet 'de Pergola'. 44 vrije sectorwoningen in een gebogen gebouw van 200 meter en aan weerszijden een urban villa met ieder achttien appartementen. Er worden in deze architectuurstijl elementen uit de klassieke architectuur gebruikt zoals zuilen, tympanen en kroonlijsten om de gebouwen een herkenbare symbolische betekenis te geven. Voor het ontwerp van 'de Pergola' heeft Weeber naar werk van de negentiende-eeuwse Duitse romantische architect Karl Friedrich Schinkel gekeken. Schinkel ontwierp in 1823 het 'Museum am Lustgarten' in Berlijn en voorzag dit gebouw van een langwerpig front dat geheel uit Griekse zuilen bestond.

- 8 Direct na 'de Pergola' vindt u hier tussen het Grasgroen en het Mosgroen strakke witte neo-modernistische architectuur. De architect Fons Verheijen (bouwde later Naturalis in Leiden) werkte in opdracht van Stokker Vastgoed ontwikkeling en liet zich inspireren door het vroege modernisme van de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw. Toen en ook hier geldt het principe van 'licht, lucht en ruimte'. De woonstroken zijn evenwijdig aan elkaar op de zon georiënteerd, de woningen zijn strak en ornamentloos, met een plat dak, grote horizontale vensters én een zo functioneel en economisch mogelijk ontworpen plattegrond. De gevels zijn niet met de 'sombere' bakstenen uit de negentiende eeuw opgetrokken, maar wit of licht gestuukt. Hier hebben de zes woonstroken bij goed kijken lichte pastelinten in de volgorde van de regenboog: rood, oranje, geel, groen, blauw en violet.

- 9 Het Burgemeester Hoekstrapark is een stadspark dat Rokkeveen-oost en -west van elkaar scheidt en tegelijkertijd weer samenbindt. Het langwerpige schegvormige park heeft prachtige barokke zichtassen. De watertoren is steeds het richtpunt. De Rozenberg, die in de vormgeving aan een Inca-tempel doet denken zorgt voor een zicht over geheel Rokkeveen. In het park zijn de wijktuinen, een bouwspeelplaats, zwembad De Veur met sportzalen, Dekker-sport met bowling, tennis, squash en party-mogelijkheden en ook voetbalvereniging FC Zoetermeer heeft hier een plaatsje.

- 10 U loopt nu in Rokkeveen-west. Hier vindt u veel ruime woningen met allerlei luxe toevoegingen, zoals balkons, erkers en garages. Opvallend zijn de keurige en vaak kunstig onderhouden tuinen. Het groen-principe van Rokkeveen: groen binnen stedenbouwkundige



kaders en verheven tot kunstvorm komt hier tot uitdrukking. De huizen zijn vaak compleet met ommuurde tuinen opgeleverd, dit ziet u overigens op meerdere plaatsen in Rokkeveen terug. De huizen hebben soms opvallende details in niet-symmetrische vormen. Dit past bij de straatnamen die verwijzen naar de vorm van de natuursteensoorten en juwelen. Bijvoorbeeld de erkers en de daken van de huizen aan het Basalt. Ook de eengezinswoningen aan de Juweellaan hebben een opvallende a-symmetrische vormgeving. Van het appartementencomplex aan het Camée hebben de balkons met lichtblauw transparante hekken diagonale lijnen. Wanneer u van het Basalt naar de Juweellaan het water oversteekt komt u langs een stuk lage dijk dat hier al zo'n vijf eeuwen ligt: de Pissenkade. Er resteert slechts een klein deel van de hulpdijk die van de Landscheiding tot aan de Berkelseweg liep. Nu zorgen grazende schapen ervoor dat het gras kort blijft.

- 11 De Stationsstraat 330 is een prachtige villa uit 1933 met een a-symmetrisch zadeldak met wolfeind, een ontwerp van architect Jan Dekker. Het huis heeft gemetselde ronde bloembakken bij de voordeur en een houten bloembak onder het venster van de eerste verdieping, die kenmerkend zijn voor een huis uit de jaren dertig. Goed te zien is dat de Stationsstraat hier als stedenbouwkundige ruggengraat is gebruikt voor dit deel van de wijk Rokkeveen. Heel opvallend is de overeenkomst tussen de geschakelde woonhuizen met een soortgelijk a-symmetrisch puntig zadeldak op de nummers 336 t/m 350 door architect H.S.J. van Vliet uit 1990. Op de 2e Stationsstraat 230 en 232 vindt u een dubbelwoning uit 1935, met een opvallende architectuur. Hier ziet u een fraai samenspel van horizontale lijnen van balkon en erkerlijsten en de verticale bouwvolumes aan weerszijden van de voorgevel. Leuke details zijn de bolpoten bij de voordeuren en de terracotta gevelstenen met vogelafbeelding. Boterhandelaar A. van der Spek gaf de opdracht aan L. Dekker uit Zevenhuizen en A. Schellinghout uit Benthuizen. Nummer 239 is in 1930 gebouwd in opdracht van tuinder A.N. Beukers uit Berkel, later Zegwaard. De gebolde dakvorm en de betonnen raamstijlen van het venster in de rechterzijgevel doen denken aan de bouwstijl van de Amsterdamse school.